

mint *nemzetfenntartó erő*nek a felismerése, központi értékévé tétele, ez Kodály eszméje. Amikor tehát rá emlékezve a tőle kapott örökséget kutatjuk, nekünk is meg kell látnunk azt, amire az ő „vigyázó szeme” irányította figyelmünket: a magyar népdalt. Kodály és Bartók a népdalt nemcsak mint felbecsülhetetlen kincsét hagyományozta ránk, hanem inkább mint valami természetes gyógymódot, amivel tennivalónk van. Először is minél többekkel meg kell szeretettünk. E gondolathoz kapcsolódva hadd idézzem fel Kodály egyik nem nyilvánosságának szánt, ezért nem végső megfogalmazásában megismert gondolatát, mely kissé rövidítve így hangzik: „Magyarország... Egy objektivitást ismerek: a szeretetet. Igaz ugyan, hogy a gyűlölet élesebben lát. [...] Lehetséges, hogy egy személynek, egy dolognak hibáit jobban látja az, aki gyűlöli. De hogy előnyeit ismerjük, ahhoz szeretnünk kell.”(KHÍ I:35) Tehát az igazi megismerés lehetősége akkor adott, ha az illető dologhoz, személyhez szeretettel közelítünk. Ha ez nincs meg, megismerésünk szükségképpen beszűkül, egyoldalú, vagyis hiányos lesz. Kodály mondja azt is: a kultúrát nem lehet örökölni, minden generációnak újra és újra magáévá kell tennie. Sokszorosan áll ez zenei anyanyelvünkre. De hogyan hozzátjuk közel ezt a kultúrát olyan társadalmi rétegekhez, akik Kodály nevét még hírből is alig ismerik? E téren sok tanulságot hordoz a táncház mozgalom spontán, kitartó virulenciája. A táncház a *közösség* megélésének, az *érzelmi élet* kibontakozásának hatalmas területe. A mostani fiatalság nagy része, de kiterjeszhetjük a társadalom egészére is – valóságos koldusa mindkettőnek. Miért ne lehetne egy ünnepünk, amit úgy hívnak: A Magyar Népzene Napja, az öröm és a zene egy olyan találkozása, ami minden korosztályt képes lenne megszólítani.

A kodályi tervnek, de mondjuk inkább úgy: feladatnak mindnyájan szereplői vagyunk a magunk helyén. Szereplője a kórusvezető, az énektanár, a kórusénekes, a népzeneész, a népdalénekes, és korántsem utolsó helyen a bármelyik zenei megmozduláson közönségként résztvevő ember. Azt mondják, egy személy igazi nagysága abban van, ha minél többeket képes magával ragadni. Nagy hadvezérek sikereik legjavát a mögöttük felsorakozó közkatonáknak köszönhetik. Kodályhoz képest a legtöbben közkatonák vagyunk. Nyugodjunk bele: nincs kire hátránézni és továbbadni a feladatot, mert ott is mi magunk állunk. Nincs más hátra: fel kell nőni a feladathoz.

Kodályt nem „szeretni kell”. Értsük jól: Kodályt úgysem lehet nem szeretni, ha valamit is felfogunk abból a gazdagságból, amit ő a magyarságra pazarolt, mint a szülő, aki a gyermekének a legjobb szeretné adni. Bízunk abban, hogy ugyanez a szeretet bennünket is találékonnyá tehet. Találékonyságban pedig mi magyarok köztudottan erősek vagyunk. Éppen akkor ne élénk vele, amikor a saját sorsunk, a saját jövőnk a tét?

Szalay Olga

XI. Magyar Karvezető Konferencia Kodály Zoltán születésének 130. évfordulója tiszteletére

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége – KÓTA – 2012. március 10-én tartotta egész napos ünnepi rendezvényét.

A **Konferencia** helyszínén Budapesten a Semmelweis Szalonban délelőtt négy előadás, az ebédszünetet követően három előadás hangzott el és befejezésül egy „Kerekasztal beszélgetés” fiatal tanárokkal.

Este hét órai kezdettel **Ünnepi hangversenyt** tartottak a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium Dísztermében.

A rendezvény fővédnöke: *Kodály Zoltánné Péczely Sarolta*, jelenlétével megtisztelte a konferenciát és az esti hangversenyt.

A KÓTA Művészeti Bizottságában részletesen és gondosan megtervezett program keretében a kodályi életmű különböző szegmenseit feltáró előadások hangzottak el a szakma kiváló képviselőinek előadásában. A műsor során a tudomány és az élő zene megfelelő szép aránya érvényesült.

A Konferencia hallgatóságának közös énekével: J.S.Bach János Passióbeli koráljával „O nagy, ó végtelen szeretet” indította az **Ünnepi köszöntőt, Kollár Éva** a KÓTA elnöke.

Tisztelt Vendégeink, kedves kollégáink, kedves Barátaink!

*„Fölparittyázta az égre magát a pacsirta.
Dugja fejét a sok pipevirág.
Tavasz van megint, tavasz van újra,
S az ember, az ember messzebbre lát....*

*Ó, szép tavaszom, kedvem kibontó!
Annyi, de annyi bús napon át
Tebened bíztam, tetőled vártam keserű szívem szép igazát.
Bontsd ki a kedvem, bontsd ki: lobogtasd!
Halovány arcom fényedhez szoktasd.
Simogasson meg barkáid bolyha
sápatag vérem fessd meg pirosra,
kemény emlédből öröm tejével
szoptass meg engem igaz igékkal.
Szépiíts, erősíts, beszélj hozzám,
Tavasz-virágom, Tavasz-anyám...*

Kányádi Sándor: Könyörgés tavasszal c. verséből idéztem, amely 1957-ben keletkezett. A kép talán idilli, sőt romantikus lehetne: szorongató tél után vágyakozás a fényre, a virágzásra, az illatos tavaszra. De a fősorolás

végén ez a váratlan, megdöbbentő kép áll: „szoptass meg engem igaz igékkel”.

Ha belehelyezkedünk abba a történelmi helyzetbe, rögtön megértjük, miért könyörög a költő a levert és megtorolt forradalom után az igaz igéért, vigaszért, megigazolásért.

Most ismét tavasz van, korai tavasz. És mi is vágyakozunk bomló kedvre, pirosuló arcra, ékes, örökzöld május-ágra.

De mi hozza meg számunkra a virágbomlást? És mi tesz minket olyan emberré, aki – a költő szavával élve – messzebbre lát? Újra és újra, – Kodály Zoltán születési évfordulójának 130. esztendejében, a 100 éves terv megvalósulási folyamatának bozotos, elágazó ösvényein haladva, ismét meg kell találnunk az igaz igéket.

1972. táján, 40 évvel ezelőtt ezt írta Kardos Pál a „Népdal – nevelés” c. előadásában, amikor a népdal lejegyzésének gondolatkörét tárgyalta: „A zenei analfabetizmus elleni küzdelem ma éppoly életbevágó, mint volt 30-40 évvel ezelőtt. Azzal a különbséggel, hogy ma már a felelősségünk sokkal nagyobb. Akkor csak néhányan hitték és hirdették – Kodály Zoltán tanítása nyomán –, hogy a zenei köznevelés alapja, a zenei írás-olvasás mindenkinek hozzáférhető, »azoknak is, akik nem a családi zongora mellett nőttek fel.«”

Majd így folytatja Kardos Pál: „Mert ne áltassuk magunkat: Azt, hogy a zene mindenkié, nem elég megálmodni, de nem elég hirdetni, reklámozni se. Meg is kell valósítani. Megvalósítása pedig nem megy a Kodály említette „lelkes apostolok” nélkül, „akik arra szánják életüket, hogy a zene áldásait a legszélesebb rétegekre kiterjesszék.” /Vt. I. 314./

„Mindenekelőtt meg kell tehát szüntetni az analfabetizmust...De amerre a saját dolgunk tart, az egyelőre – minden szép eredményünk ellenére is – aggasztó.” – állítja Kardos Pál, 1972-ben. /In. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum – „tudós tanárok tanár tudósok”/

Nos, hol tartunk ma? Egy nemzet, amelyiknek világszerte irigyelt zenei óriásai vannak, és ők találtak választ az évtizedes és évszázados gondok megoldására, akik ismerik a célt és megtalálták az eszközt is, – akik a vágyott, „igaz igéket” örökül adják nekünk, – ez a gazdag nemzet nem tékozolhatja el szellemi kincseit! Szőnyi Erzsébet, a Magyar Kórus szövetség tiszteletbeli elnöke, nemzedékek nagy tanára, itt ül közöttünk. Életműve olyan csodálatos példatár, amelyből nem csak a zenei írás-olvasásra tanítására, de az embernevelésre és a nemzet építésre is gyémánt tisztaságú mintát kapunk. Lelkes apostolok ezrei segítenek az építkezésben, de úgy tűnik, hogy mindez nem elég mai generációnk számára. Megújuló szellemi erőre, tavaszi lendületre és hitre van szükségünk.

Kányádi Sándor versének az előzőkben kihagyott soraival kiegészítve, könyörögjünk mi is, 2012. tavaszán!

„Szépiíts, erősíts,
beszélj hozzám,
Tavasz-virágom,
Tavasz-anyám,
te szültél, te nevelj:
fiaddal ne perelj!
Elestem, emelj föl:
ne hagyj el, meg ne ölj!

Apaszd el bánatom,

könnyeim töröld le,
Ékesítsd fejemet,
ragyogjon fölötte
örökzöld május-ág,
S ringassák álmaim
illatos orgonák.
Fölpárittyázta az égre magát a pacsirta,
Dugja fejét a sok-sok pipevirág.
Ó, add meg, tavaszom, Tavasz-világom,
keserű szívem szép igazát.”

A költő képei világos párhuzamot mutatnak a passió-történet szereplőivel, Máriával és a kereszten függő Krisztussal.

Húsvét közeledtével időszerű, hogy elénekeljük J.S. Bach János passiójának másik korálját, mely lelkiismeretünk ébresztésére buzdít. És legyen ez a gondolat konferenciánk vezérfonala: Tegyük meg mindent, ami képességeinkből telik, – „lelkes apostoli” munkánk legyen alapja nemzetünk fölemelkedésének!

Kollár Éva

*

Az ezt követően fellépő **Magnificat Ifjúsági Kórus**, Kodály Zoltán kórusműveiből válogatva, az ifjúkor hangszínének legszebb csengésével szólaltatta meg a műveket átélt, gyönyörűen megformált előadásban. Elhangzott: 4 bicínium a Bicínia Hungarica IV. kötetéből; 2 tricínium: Zöld homályban és Derűs táj; Egyetem begyetem, Zöld erdőben, végül bravúros előadásban a Táncnóta, a kórus karnagya, *Szebellédi Valéria* vezényletével.

*

27 év története (1940–1967)

Ezzel a címmel folytatott hangulatos beszélgetést Szőnyi Erzsébet Kosuth-díjas zeneszerzővel Kollár Éva. – Ennek összefoglalóját írásban közölte *Szőnyi Erzsébet*

„Kollár Évával elhangzott beszélgetésem annak a 27 évnek szubjektív, személyes története kívánt lenni, hogy megosszam hallgatóimmal Kodály Zoltán közelségének megfoghatatlan érzését. Mint minden életrajzi beszámolómkor szakmai történetemet most is középiskolai éveimmel kezdem: Nyolc év a Szilágyi Erzsébet Leánygimnáziumban Sztojanovts Adrienne keze alatt. Első négy évben szabályos tantervi 2 énekóra, és 8 éven át karének. Iskolai hangversenyek Kodály tanár úr jelenlétében, 15 éves koromtól kezdve ezeken rendszeresen kísértem az énekkart, Kodály és Bartók népdalfeldolgozásokat szólaltattunk meg. Szólistaként 1940-ben Liszt Ferenc: Gondoliera című darabját adtam elő.

Következő évben megnyertem az iskola népdalversenyét, dedikált Kodály-fénykép volt a jutalom. Ekkor kezdődött személyes szakmai kapcsolatom Tanár úrral. A továbbiakban egész pályámat figyelemmel kísérte, óráimat gyakran látogatta, kompozícióim bemutatóira eljött. Párizsi tanulmányaimat eszmeileg és anyagilag támogatta. Erőteljesen szorgalmazta „A zenei írás-olvasás módszertana” című könyvem megírását, előszót írt hozzá. Közös nemzetközi szerepléseinkben számított a közreműködésemre. Egész pályámra felbecsülhetetlen hatással volt, és maradt máig is.”

*

Az előadások sorozatát megszakítva, a közönség aktív éneklési kedvét kihasználva „Közös éneklés” kétszer szerepelt a programban. *Hartyáni Judit*, majd *Mindszenty Zsuzsanna* vezetésével, jól választott, szép zenekari művek szólaltak meg.

Az elhangzott előadások közül teljes egészében közöljük *Kollár Éva*, *Dr. Eősze László*, *Somorjai Paula* és *Dr. Ittész Mihály* előadásait.

*

Gombos László: „A Páva variációk új értelmezéséhez” tartott előadásának bevezetésével utalunk a téma nagy érdeklődésre tartó jellegére.

„A Páva-variációk, Kodály Zoltán különleges jelentőségű, emblematikus alkotása valósággal csábít az elemzésre és a különféle értelmezésekre. Egy bonyolult, vészterhes korszak szülötte: az Amszterdami Concertgebouw Zenekar rendelte fennállása 50. jubileumára, alig 2 évvel a 2. világháború kitörése előtt. Vajon mit akart üzeni ezzel a nyilvánvalóan összefoglaló szándékkal komponált, komplex alkotással a nemzetnevelő mester, aki ekkor állt pályafutása csúcspontján és akire nem csak hazája, hanem már a művelt világ jelentős része is figyelt? A szerzői szándék megfejtése mellett a mű formai felépítése, organikus szerkesztett zenei struktúrája is a lehetőségek egész tárházát kínálja az elemzőknek.

Több mint fél évszázad során Breuer János, Bónis Ferenc, Eősze László, Ittész Mihály, Kecskeméti István, Kovács János, Olsvai Imre, Elaine Sisman, Ujfalussy József, Weissmann János és számos más jeles személyiség szólt hozzá a kérdéshez. Majd a közelmúltban alapvető jelentőségű Kodály-könyvében Dalos Anna jelentkezett meglepően újszerű megállapításokkal. Ő már az analízisek analízisét is magára vállalta, egymással szembesítve a korábbi véleményeket, és elődeivel ellentétben a műben pesszimista végkicsengést vélt felfedezni.

E rövid előadás keretei között nem vállalhatjuk fel, hogy újra áttekintsük és mérlegre tegyük az illusztris elődök gondolatait, hol egyiknek, hol másiknak igazat adva. Csupán arra van lehetőségünk, hogy felvillantsunk néhány értelmezési lehetőséget, azokat itt-ott új megvilágításba helyezve. Bizonyos, hogy a zenekari variáció önmagában aligha értelmezhető: pár-

darabjaival szerves egységet alkot, és a szerző Ady Endréhez és költészetéhez fűződő viszonya is része a mű világának. ...”

Ezt követően az új nézőpontok és új megközelítések és értelmezések felsorolására került sor, a zenekari mű szép részleteinek gazdag zenei ilusztrációval színesítve a témát.

*

Utolsó előadásként, a kor szellemének megfelelően és az ének-zene tanítás napi gondjainak megfelelően

Hraschek Katalin tartott „Kerek-asztal beszélgetést fiatal tanárokkal”.

Nyolc meghívott volt jelen, mindannyian a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Ének-zene tanár és karvezető képző tanszakán végeztek, 2004 és 2009 között. Van már némi tapasztalatuk a tanításról, amelyről szívesen nyilatkoztak. Sokféle iskolatípust reprezentáltak. Megfogalmazódtak a problémák, miközben a tanítás szépségéről és nehézségeiről egyaránt képet kaptunk.

A fiatal kollégák jelenlétében, a Konferencia hallgatóságának aktív közreműködésével folytatódott a program:

„Vitaindító és beszélgetés a Nemzeti alaptantervről”. *Hraschek Katalin* rövid összefoglalást adott a törvényről, a fejlesztési területekről, nevelési célokról, a kulcskompetenciákról, majd rátértek a Nat „Művészetek” fejezetének tárgyalására és az „Ének-zene” rész analizálására. A szakma sokat várt ettől a tantervtől, remélve, hogy az ének tanítás megerősödő pozíciókat kap. A megnyilvánuló vélemények szerint a Nat-ban halvány a Kodály koncepcióra való utalás, homályos a „generatív, kreatív zenei tevékenység” megfogalmazás is.

E beszélgetés célja nem a tanterv alapos elemzése volt hanem érzékeltetni azt az aktivitást, és féltő szeretetet, amely megnyilvánulásra készítette konferencia résztvevőit a jeles, nagy szaktekintélyektől az iskolában naponta helyt álló kitűnő kollégákig.

Így vált valóvá a Kodály Zoltán tiszteletére rendezett Konferencia – a zene, a tudomány és gyakorlati élet megnyilvánulásainak – ünnepi megemlékezésévé.

M. N-N K.

Képek és jelképek Kodály dalaiban

Kedves Hallgatóim, Karvezető kollégák!

Örömmel teszek eleget a megtisztelő kérésnek, hogy Kodály dalairól szóljak néhány szót. Ha Kodály nevét említjük, kórossal foglalkozó ember számára magától értetődően kórusművei jutnak eszünkbe. Mellettük és nagyobb szabású zenekari darabok, oratórikus alkotások, daljátékok em-